

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Μάιος 2006)

Συγγραφέας: ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΡΕΜΛΗΣ

Θα ήθελα καταρχάς να ευχαριστήσω τους διοργανωτές για την τιμητική πρόσκληση. Χαίρομαι ιδιαίτερα που είμαι σήμερα κοντά σας. Δράττομαι της ευκαιρίας για να εξάρω το έργο των ΜΚΟ, ένα έργο εξαιρετικά σημαντικό για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής και της περιβαλλοντικής νομοθεσίας τόσο της κοινοτικής, η οποία αποτελεί πλέον κατά 80% μέρος της εθνικής νομοθεσίας, όσο και της εθνικής. Ο Επίτροπος κ. Δήμας εξήρε το ρόλο τους στα θέματα του περιβάλλοντος, δεν θα ήθελα λοιπόν να επιμείνω στο θέμα αυτό. Αντικείμενο της εισήγησής μου είναι η εφαρμογή της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας τόσο γενικά όσο και ειδικότερα στην Ελλάδα, με κάποιες εισαγωγικές παρατηρήσεις και δείκτες που είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικοί.

A. Εφαρμογή της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία αριθμεί πάνω από 300 νομοθετήματα δεσμευτικού χαρακτήρα και μαλακού δικαίου. Παρά τα δέκα χρόνια υπηρεσίας μου στη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, δεν υπάρχει ακόμη ακριβής υπολογισμός του αριθμού των νομοθετημάτων αυτών λόγω των επανειλημμένων τροποποιήσεων μεγάλου αριθμού περιβαλλοντικών νομοθετημάτων, πράξεων παράγωγου κοινοτικού δικαίου, αλλά και της καταργήσεως αρκετών πράξεων, όπως επίσης και λόγω του δεσμευτικού ή μη χαρακτήρα τους. Ενδεικτικά θα μπορούσε να πει κανείς ότι διαθέτουμε 210 δεσμευτικές πράξεις κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου. Από αυτές 120 καλύπτουν όλο το γνωστό φάσμα θεμάτων και περιβαλλοντικών μέσων. Το παράγωγο αυτό περιβαλλοντικό δίκαιο συμπληρώνεται από τις επτά θεματικές στρατηγικές και βεβαίως από το 6ο Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Δράσης.

Οι εκκρεμείς υποθέσεις για τα εικοσιπέντε κράτη μέλη είτε έχουν αχθεί στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είτε εξετάζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 226 ΣυνθΕΚ. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 8η θέση, ενώ τα δεδομένα αλλάζουν διαρκώς μετά την ένταξη των νέων μελών. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η κοινωνία των πολιτών και οι ΜΚΟ δεν έχουν εμπεδώσει το κοινοτικό περιβαλλοντικό κεκτημένο και δεν έχουν ακόμη δραστηριοποιηθεί. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή δεν είχε ακόμη την δυνατότητα να ολοκληρώσει σ' αυτά τον έλεγχο ορθής μεταφοράς των οδηγιών.

Αυτό οφείλεται και στο γλωσσικό πρόβλημα. Όπως είπε ο κ. Επίτροπος, δεν μπορέσαμε να αυξήσουμε τον αριθμό των υπαλλήλων της Γενικής Διεύθυνσης, ώστε να λάβουμε υπόψη μας τα νέα δεδομένα, δηλαδή την αύξηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και την ένταξη δέκα νέων χωρών και, καλώς εχόντων των πραγμάτων, δύο επιπλέον την 1.1.2007.

Εξάλλου, ο πίνακας των παραβιάσεων παρουσιάζεται ως κορυφή του παγόβουνου, διότι περιλαμβάνει υποθέσεις που είτε εντοπίζει αυτεπαγγέλτως η Επιτροπή είτε άγονται ενώπιόν της μέσω καταγγελιών. Υπάρχουν όμως και παραβιάσεις που δεν φτάνουν ποτέ στις Βρυξέλλες και δεν καταγράφονται σ' αυτόν. Στους τομείς, οι οποίοι καλύπτονται από τις 823 υποθέσεις που προανέφερα, τη μερίδα του λέοντος έχει η φύση ενόψει της δημιουργίας του δικτύου Natura 2000. Ευελπιστούμε ότι με τη θεσμοθέτηση του δικτύου θα μειωθούν οι καταγγελίες στο μέλλον ή θα έχουμε μία άλλη κατηγορία, δηλαδή καταγγελίες «κακής διαχείρισης» των προστατευόμενων περιοχών. Στον κατάλογο των υποθέσεων ακολουθούν τα απόβλητα, τα νερά, οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων -αφού η οδηγία για τις ΜΠΕ έχει οριζόντια εμβέλεια, και πολλές φορές συνδυάζεται με άλλες καταγγελίες- ο αέρας, αλλά και άλλα θέματα, όπως λ.χ. γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί.

Η διαδικασία για τη διαπίστωση παραβίασεως κινείται με καταγγελία που μπορεί να καταθέσει ιδιώτης ή ΜΚΟ. Δεν υπάρχει σχετικά συγκεκριμένος τύπος. Καλό θα είναι όμως να χρησιμοποιείται το έντυπο, το οποίο υπάρχει στη βάση των δεδομένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ για τα θέματα της φύσης το πιο εμπλουτισμένο αναλυτικό έντυπο που επιτρέπει την κατάθεση μιας τεκμηριωμέν

ης καταγγελίας. Η αυτεπάγγελτη κίνηση της διαδικασίας γίνεται είτε στις περιπτώσεις όπου η Επιτροπή διαπιστώνει ότι δεν ελήφθησαν εμπρόθεσμα τα εθνικά μέτρα μεταφοράς οδηγίας ή τα μέτρα που έχουν κοινοποιηθεί δεν μεταφέρουν ορθά ή πλήρως τις διατάξεις της.

Η Επιτροπή, και ειδικά η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, ανέλαβε την υποχρέωση να εξετάζει συστηματικά τα εθνικά μέτρα μεταφοράς της οδηγίας, διότι μία οδηγία που δεν έχει μεταφερθεί ορθά είναι σαν να μην έχει μεταφερθεί, δημιουργώντας μία σειρά παρενεργειών που οδηγούν στη συνέχεια σε καταγγελίες. Η δεύτερη πηγή είναι οι ερωτήσεις που καταθέτουν ευρωβουλευτές, οι αναφορές στην Επιτροπή αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και οι διαδικασίες έρευνας του Ευρωπαϊκού Διαμεσολαβητή.

Επιτρέψτε μου μια μικρή παρένθεση υπό μορφή χαριτολογήματος, για να αντιληφθείτε το βάρος που επωμίζονται οι υπηρεσίες της Επιτροπής. Συχνά κατατίθεται για την ίδια υπόθεση καταγγελία αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, γραπτή ή προφορική ερώτηση Ευρωβουλευτή, καταγγελία στον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή και αποστέλλεται επιστολή προς τον Επίτροπο. Πρέπει, δηλαδή, ο ίδιος χειριστής να ασχοληθεί για την ίδια υπόθεση πέντε φορές. Λόγω της έλλειψης επαρκών ανθρωπίνων πόρων, δημιουργούνται -αν λάβει κανείς υπόψη του ότι κάθε χειριστής χειρίζεται ταυτόχρονα πολλές καταγγελίες και διαδικασίες παραβιάσεως- καθυστερήσεις στην επίσπευση σημαντικών διαδικασιών παραβιάσεως που έχουν ήδη κινηθεί.

Αυτό που έχει σημασία είναι να προχωρούν γρήγορα οι διαδικασίες παραβιάσεως, να φθάνουν στο ΔΕΚ και, αν εκδίδεται καταδικαστική απόφασή του, να μπορεί να κινηθεί άμεσα η διαδικασία του άρθρου 228 ΣυνθΕΚ. Αυτή οδηγεί σε δεύτερη απόφαση του ΔΕΚ, με την οποία επιβάλλεται πρόστιμο ή και χρηματική ποινή. Η τελευταία πηγή ανίχνευσης παραβιάσεων είναι οι εκθέσεις που προβλέπονται από αρκετές οδηγίες και οι οποίες πολλές φορές «συνομολογούν» κάποιες παραλείψεις. Αν οι παραλείψεις ανάγονται σε συγκεκριμένες υποχρεώσεις, με τις οποίες το κράτος μέλος δεν έχει συμμορφωθεί, η Επιτροπή μπορεί να κινήσει τη διαδικασία παραβιάσεως.

Χαρακτηριστική περίπτωση μη συμμόρφωσης αποτελεί η εκπρόθεσμη μεταφορά

οδηγίας. Στο ζήτημα αυτό υπάρχει μία παθογένεια, σε όλα τα κράτη μέλη και ειδικότερα στην Ελλάδα. Πολλές φορές έτσι τα κράτη περιμένουν να περάσουν τα δύο χρόνια που συνήθως προβλέπονται για αυτό και αρχίζουν να προβληματίζονται τότε για το πώς θα τη μεταφέρουν. Στην τυπολογία των παραβιάσεων συμπεριλαμβάνεται, όπως ανέφερα, και η μη ορθή μεταφορά οδηγίας. Εκτός από την εκπρόθεσμη μεταφορά, αρκετά συχνά μεταφέρεται η οδηγία κατά τρόπο ελλιπή ή εσφαλμένο, με συνέπεια να δημιουργούνται στη συνέχεια αλυσιδωτά προβλήματα. Τρίτη και τελευταία περίπτωση αποτελεί η κακή εφαρμογή οδηγίας, η περίπτωση δηλαδή που η οδηγία έχει μεταφερθεί ορθά, αλλά εφαρμόζεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις κατά τρόπο εσφαλμένο, διότι είτε έχει δημιουργηθεί μία πρακτική *contra legem* είτε υπάρχει άγνοια της διοίκησης και ειδικά της αυτοδιοίκησης ως προς την ερμηνεία και τον τρόπο εφαρμογής της οδηγίας.

Το περιβάλλον αντιπροσωπεύει ως προς τη μη μεταφορά οδηγιών το 23% του συνόλου των εκκρεμών υποθέσεων της Επιτροπής. Ποσοστό αρκετά υψηλό. Ειδικότερα, η μη ορθή μεταφορά το 20%, η κακή εφαρμογή το 22% και στο αριθμό των υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για όλους τους τομείς που καλύπτει η κοινοτική νομοθεσία, το 22%, που είναι επίσης πολύ υψηλό.

B. Η εφαρμογή και επιβολή της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα: Δείκτες και ενδημικά προβλήματα

Θα αναφερθώ τώρα σύντομα στα περιβαλλοντικά προβλήματα και στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα με παράθεση των ελληνικών υποθέσεων: διαπιστωμένες παραβιάσεις 36 υποθέσεις, καταγγελίες 8 υποθέσεις και αυτεπάγγελτες 3 υποθέσεις. Η απεικόνιση αυτή είναι η τρέχουσα και δεν αντανakλάται βέβαια στο έργο που έχει γίνει.

Η πλει

ονότητα των υποθέσεων είναι διαπιστωμένες παραβιάσεις. Οι περισσότερες είναι αυτεπάγγελτες, έχουν δηλαδή κινηθεί με πρωτοβουλία της Επιτροπής, είτε διότι έγινε

εξέταση της εθνικής νομοθεσίας και διαπιστώθηκε ότι δεν μεταφέρθηκαν σωστά οι διατάξεις της οδηγίας είτε διότι εντοπίστηκαν κάποια συστημικά προβλήματα εφαρμογής είτε διότι πρόκειται για καθυστερημένη μεταφορά οδηγιών.

Όπως είναι γνωστό, υπάρχει μεγάλος σχετικά αριθμός περιβαλλοντικών καταγγελιών, οι οποίες -όπως όλες οι καταγγελίες που δέχεται η Επιτροπή- πρέπει να καταχωρίζονται στο πρωτόκολλο της Γενικής Γραμματείας της Επιτροπής. Με ανακοίνωση που έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα κάθε καταγγελία πρέπει να καταχωρίζεται σ' αυτό και να ενημερώνεται σχετικά ο καταγγέλλων. Το πρόβλημα με τις καταγγελίες είναι ότι πολλές είναι ατεκμηρίωτες, πολλές τελείως περιληπτικές, λ.χ. σ' ένα κομμάτι χαρτί αναφέρεται «έχουμε προβλήματα από μια γειτονική μονάδα, η οποία ρυπαίνει το περιβάλλον» και άλλες εμπνέονται από το σύνδρομο NIMBY (*not in my back yard, όχι στην αυλή μου*).

Στην τυπολογία των εκκρεμών υποθέσεων το υψηλότερο ποσοστό 70% αντιστοιχεί στην κακή εφαρμογή, στη μη ενσωμάτωση το 17% και στη μη συμμόρφωση, δηλαδή τον έλεγχο του κατά πόσο μεταφέρθηκε ορθά η οδηγία, το 13%.

Πού οφείλεται ο μεγάλος αριθμός υποθέσεων κακής εφαρμογής στην Ελλάδα; Το κύριο πρόβλημα είναι η έλλειψη επαρκών και κατάλληλων περιβαλλοντικών υποδομών, οι οποίες έχουν υψηλό κόστος. Ευτυχώς υπάρχουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία που συμβάλλουν στη δημιουργία τους. Δεν υπάρχουν λ.χ. εγκαταστάσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων (διαλογή, ανακύκλωση, λιπασματοποίηση, βιοαέριο) και επαρκείς ΧΥΤΑ σύμφωνα με τη νέα οδηγία, ενώ η καύση -άνκαι η σχετική οδηγία έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο- και η θερμική επεξεργασία δεν έχουν εφαρμοσθεί ακόμη στη χώρα μας. Δεν έχουμε επίσης πλήρες αποχετευτικό δίκτυο και εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών λυμάτων, όπως προβλέπει η οδηγία. Σύμφωνα με αυτήν πρέπει να καλύπτονται ακόμη και οι οικισμοί 2500 κατοίκων κατά το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα.

Το δεύτερο ζήτημα που έχει εξελιχθεί σε πρόβλημα είναι η αποκέντρωση σημαντικών περιβαλλοντικών αρμοδιοτήτων (απόβλητα, αστικά λύματα, πόσιμο νερό) στην πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση. Η έλλειψη τεχνογνωσίας, επαρκών ανθρωπίνων πόρων, ενημέρωσης και συντονισμού και, γενικότερα, η κατάτμηση αρμοδιοτήτων

οδηγούν σε διάχυση ευθυνών. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Κουρουπητού. Οι ευθύνες σ' αυτήν είχαν διαχυθεί κατά τέτοιο τρόπο μεταξύ του τότε Υπουργού, του νομάρχη, του δημάρχου και του περιφερειάρχη, ώστε ο Έλληνας φορολογούμενος πλήρωσε το συνολικό ποσό των 4.700.0000 ευρώ ως άθροισμα της ημερήσιας χρηματικής ποινής που επιβλήθηκε στη χώρα.

Υψηλό είναι και το ποσοστό υποθέσεων μη κοινοποίησης των εθνικών μέτρων μεταφοράς οδηγίας, όπως η οδηγία πλαίσιο για τα νερά, η στρατηγική εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες, που είναι μία πολύ σημαντική οδηγία για την κοινωνία των πολιτών και τις ΜΚΟ, και η οδηγία για την ηχορύπανση.

Στις εκκρεμείς ελληνικές υποθέσεις «πρωταγωνιστές» ανά τομέα είναι η φύση και τα απόβλητα, ακολουθεί το νερό, ο αέρας, οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων κ.λπ. Μεταξύ των «ενδημικών» προβλημάτων που αντιμετωπίζει η χώρα συγκαταλέγεται η διαχείριση αποβλήτων, ως προς την οποία έχουμε το ένα τρίτο περίπου των καταγγελιών και των παραβιάσεων με υψηλό κίνδυνο επιβολής προστίμου στο μέλλον, λόγω της λειτουργίας σημαντικού αριθμού ΧΑΔΑ (1125, όπως διαπιστώθηκε στη σχετική απόφαση του ΔΕΚ).

Επίσης, τα θέματα της φύσης, τα οποία έχουν σχέση με την έλλειψη ή την ανεπάρκεια του θεσμικού πλαισίου για τις προστατευόμενες περιοχές και την έλλειψη μέτρων προστασίας επί του πεδίου:

- Τα νερά ως προς την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, το πόσιμο νερό και η οδηγία πλαίσιο για τα νερά. η οδηγία αυτή είναι φι

λόδοξη και ακολουθεί μία ολιστική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στα θέματα διαχείρισης των υδάτων με βάση τις λεκάνες απορροής, προβλέπει συγκεκριμένο μέσο-μακροπρόθεσμο χρονοδιάγραμμα και πολλά μέτρα που πρέπει να ληφθούν καθώς και άλλα που αρχίζουν να εφαρμόζονται από τώρα.

- Τα θέματα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, όπου περισσότερο τα προβλήματα είναι monitoring, εκθέσεις, παρακολούθηση και ούτω καθ' εξής.

Γ. Εφαρμογή και επιβολή της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα: Σημαντικότερες υποθέσεις

Οριζόντιες διαδικασίες παραβίασεως κινήθηκαν κατά της Ελλάδος, της Ιρλανδίας, της Ιταλίας και της Γαλλίας για τους χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων ή χωματερές (ΧΑΔΑ). Για την Ελλάδα η απόφαση εκδόθηκε πρόσφατα και η καταδίκη αναφέρεται σε 1125 ΧΑΔΑ που συνομολόγησε η Ελληνική Δημοκρατία στην απάντησή της στην αιτιολογημένη γνώμη. Πρόκειται για ομολογία, την οποία δέχθηκε το Δικαστήριο, σε μια πάρα πολύ σύντομη απόφαση για μια τόσο σημαντική υπόθεση, σημειώνοντας ότι, εφόσον η Ελλάδα συνομολογεί την ύπαρξή τους, η παραβίαση είναι δεδομένη, έστω κι αν στο μεταξύ έκλεισαν πολλές ή άνοιξαν κάποιες άλλες.

Ποιο ήταν το αποτέλεσμα της αποφάσεως; Είχαμε μία αναθεώρηση του εθνικού διαχειριστικού σχεδίου και μία συμπλήρωση-επικαιροποίηση των περιφερειακών σχεδιασμών. Ο σχεδιασμός γίνεται τώρα σε περιφερειακό επίπεδο και όχι όπως προηγουμένως, σε νομαρχιακό. Η λύση αυτή είναι πιο αποτελεσματική, αφού η περιφέρεια διαχειρίζεται τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει τη δυνατότητα να συντονίσει τον προγραμματισμό και να προχωρήσει σε οικονομίες κλίμακας.

Η δέσμευση ότι μέχρι το τέλος του 2008 θα κλείσουν όλοι οι ΧΑΔΑ και θα αντικατασταθούν κυρίως από ΧΥΤΑ προϋποθέτει τη δημιουργία πλήρους δικτύου διαχείρισης αποβλήτων που θα διαχειρίζεται όσα απόβλητα κατέληγαν στους ΧΑΔΑ που θα κλείσουν. Οι ΧΥΤΑ προβλέπονται βέβαια και στη νέα οδηγία, την οδηγία «landfill», η οποία δεν επιτρέπει πάντως τη διάθεση των αποβλήτων «φύρδην μίγδην» σ' ένα ενιαίο χώρο, αλλά απαιτεί διαλογή, πράγμα το οποίο δεν γίνεται ακόμη στη χώρα μας. Έτσι έχουμε προβλήματα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες χώρες, ίσως η οδηγία αυτή αφενός ορίζει τα απόβλητα που προορίζονται για υγειονομική ταφή και αφετέρου προϋποθέτει συστήματα διαλογής και ανακύκλωσης στα προηγούμενα στάδια. Πιστεύω ότι, με βάση τους ρυθμούς που ακολουθούνται μέχρι τώρα, το χρονοδιάγραμμα μέχρι το τέλος του 2008 είναι φιλόδοξο και για να τηρηθεί πρέπει να καταβληθούν έντονες προσπάθειες.

Όσον αφορά τα επικίνδυνα απόβλητα δεν υπάρχουν κατάλληλες εγκαταστάσεις που πρέπει να προβλέπονται στα διαχειριστικά σχέδια για τα επικίνδυνα απόβλητα. Η οδηγία προβλέπει ότι πρέπει να δημιουργηθεί και ένα ολοκληρωμένο δίκτυο για τη διαχείρισή τους. Τα επικίνδυνα απόβλητα στην Ελλάδα είτε εξάγονται είτε αποθηκεύονται προσωρινά. Η προσωρινή αποθήκευσή τους ισοδυναμεί στην πράξη με ΧΑΔΑ επικινδύνων αποβλήτων. Ήδη κινήθηκε η διαδικασία παραβίασεως, εστάλη αιτιολογημένη γνώμη το Δεκέμβριο του 2005, ενώ στο μεταξύ ολοκληρώθηκε η απογραφή των επικινδύνων και αναμένεται το νέο διαχειριστικό σχέδιο.

Ως προς την Ιλύ της Ψυτάλλειας η εδαφοποίηση, η οποία είχε κάποια στιγμή προκριθεί, εγκαταλείφθηκε. Ήδη εξετάζεται η προσωρινή λύση της μεταφοράς 75.000 τόνων στο εξωτερικό, υπό τις προϋποθέσεις βέβαια που προβλέπει η Σύμβαση της Βασιλείας. Κάποια στιγμή είχε προταθεί και η λύση της μεταφοράς της στο Σουδάν, η οποία, επειδή το Σουδάν δεν είναι χώρα του ΟΟΣΑ, θα δημιουργούσε προβλήματα αφού η ιλύς είναι στον πορτοκαλί κατάλογο της Σύμβασης.

Ως προς την προστασία της φύσης έχουμε πραγματικά ένα πολύ ικανοποιητικό αριθμό περιοχών κοινοτικού ενδιαφέροντος με βάση την οδηγία για τους οικοτόπους, κάτι για το οποίο πρέπει να είμαστε ικανοποιημένοι. Αντίθετα, είναι ανεπαρκής ο καθορισμός των ζωνών ειδικής προστασίας για τα πτηνά, ενώ εκκρεμεί μία υπόθεση ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τις ΖΕΠ.

Ως προς αυτές έχει σταλεί αιτιολογημένη γνώμη για έλλειψη ικανοποιητικής προστασίας τους, ενώ για τις περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος περιμένουμε, με την ολοκλήρωση των βιογεωγραφικών σεμιναρίων, την έγκριση του καταλόγου αυτών των περιοχών για τη βιογεωγραφική περιοχή της Μεσογείου, στην οποία ανήκει η χώρα μας.

Προστασία της φύσης, οδηγίες για οικοτόπους και άγρια πτηνά

- Καθορισμός περιοχών (Natura 2000)

ü Η Ελλάδα πρότεινε ικανοποιητικό αριθμό περιοχών κοινοτικού ενδιαφέροντος (pSCIs) στο πλαίσιο της οδηγίας για τους οικοτόπους.

ü Ανεπαρκής καθορισμός Ζωνών Ειδικής Προστασίας για τα πτηνά (ΖΕΠ, SPAs): εκκρεμής υπόθεση ενώπιον ΔΕΚ.

- Προστασία των περιοχών

ü ΖΕΠ : έλλειψη θεσμικού πλαισίου προστασίας. Εστάλη το Δεκέμβριο 2005 αιτιολογημένη γνώμη για έλλειψη ικανοποιητικής προστασίας των ΖΕΠ.

ü pSCIs: Ο κοινοτικός κατάλογος των περιοχών κοινοτικού ενδιαφέροντος για τη βιογεωγραφική περιοχή της Μεσογείου θα εγκριθεί εντός του 2006.

- Προστασία ειδών

ü Χελώνα *Caretta-caretta* στη Ζάκυνθο.

ü Βιπέρα Μήλου (*Vipera schweizeri*).

Ποιοί είναι οι εθνικοί θεσμοί ελέγχου και επιβολής; Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποτελεί κατ' απονομή θεσμό ελέγχου και επιβολής του κοινοτικού δικαίου. Ο φυσικός δικαστής με καθολική αρμοδιότητα είναι όμως ο εθνικός δικαστής. Αρμόδιες είναι κατά περίπτωση και οι υπηρεσίες του κράτους καθώς επίσης και οι φορείς που προβλέπει η εθνική νομοθεσία. Συνεπώς, τα εθνικά δικαστήρια έχουν καθολική αρμοδιότητα και οι εθνικές αρχές είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή και επιβολή του κοινοτικού δικαίου. Δεν πρέπει να λησμονείται η νομολογία Francovich (C-6/90 και C-9/90, απόφ. 19.12.91), η οποία επιτρέπει σε ιδιώτη, εάν δεν έχει μεταφερθεί η οδηγία έγκαιρα ή δεν έχει μεταφερθεί ορθά και υφίσταται ζημία, να ζητήσει αποζημίωση.

Επίσης ισχύει η Σύμβαση του Aarhus για την πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη περιβαλλοντικών αποφάσεων και την πρόσβαση στην περιβαλλοντική δικαιοσύνη, την οποία κύρωσε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η Σύμβαση αποτελεί εφεξής κοινοτικό περιβαλλοντικό κεκτημένο. Άρα,

δεσμεύει τόσο την Κοινότητα όσο και τα κράτη μέλη. Επειδή η ενλόγω αρμοδιότητα είναι μεικτή, πρέπει να κυρωθεί και από τα κράτη μέλη και θα εφαρμόζεται και ως εθνικό δίκαιο. Ο κανονισμός μάλιστα, ο οποίος εφαρμόζει τη Σύμβαση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Κοινότητας και, άρα, και Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα εγκριθεί σύντομα. Αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο στάδιο της συνδιαλλαγής. Έτσι, θα δεσμεύονται όλα τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από πράξη του παραγώγου δικαίου, η οποία προβλέπει τις σχετικές λεπτομέρειες.

Σε αυτό το σημείο θέλω να παραπέμψω στην υπόθεση Etang de Berre (C-239/03, απόφ. Επιτροπή κατά Γαλλίας, απόφ. 07.10.04) ως προς τη Σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου. Από αυτήν συνάγεται ότι η κύρωσή της από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα την μετατρέπει σε παράγωγο δίκαιο. Συνεπώς, αποτελεί κοινοτικό κεκτημένο (σκέψη 29, «επειδή η σύμβαση [της Βαρκελώνης και το σχετικό Πρωτόκολλο] που γεννά δικαιώματα και υποχρεώσεις σε ένα πεδίο που διέπεται ευρέως από το κοινοτικό δίκαιο. Υπάρχει κοινοτικό συμφέρον συμμόρφωσης τ

όσο της Κοινότητας όσο και των κρατών μελών της με τις υποχρεώσεις που ανέλαβαν, και μάλιστα όσες διατάξεις της είναι σαφείς και παράγουν άμεσα αποτελέσματα.

Εδώ, δηλαδή, ο χαρακτήρας *self executing* αποκτά άμεσο αποτέλεσμα, το οποίο μπορούν να επικαλεστούν οι ιδιώτες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Η πρόσβαση θα διευκολυνθεί έτσι με τη Σύμβαση του Aarhus. Πέραν των εθνικών δικαστηρίων, προσφέρονται ο Συνήγορος του Πολίτη, ο οποίος στα θέματα του περιβάλλοντος έχει επιδείξει σημαντικό έργο, και η Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος, η οποία θεσπίστηκε στην Ελλάδα με κοινή σύσταση του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που προβλέπει ελάχιστα κριτήρια σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις στα κράτη μέλη. Η Επιτροπή θα εκπονήσει σχετικά έκθεση βάσει εκείνων που εκπονήθηκαν από τα κράτη μέλη για την εμπειρία, η οποία αποκτήθηκε από την εφαρμογή της. Εάν διαπιστωθεί ότι η σύσταση δεν λειτούργησε ικανοποιητικά η Επιτροπή πρέπει να καταθέσει πρόταση οδηγίας, ώστε να μετατραπεί από μαλακό δίκαιο σε δεσμευτικό κοινοτικό δίκαιο.

Τέλος, θα ήθελα να αναφερθώ στη σημαντική οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη, η οποία θα πρέπει να ενσωματωθεί μέχρι τις 30/4/2007. Η οδηγία θα ενισχύσει την εφαρμογή και την επιβολή του κοινοτικού δικαίου επί του πεδίου, αφού

ενσωματώνει την αρχή της πρόληψης και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Το ΔΕΚ έκρινε ότι κακώς χρησιμοποιήθηκε ο τρίτος πυλώνας και ότι το άρθρο 175 ΣυνθΕΚ που είναι η νομική βάση για το περιβάλλον επιτρέπει την πρόβλεψη ποινικών κυρώσεων για τα θέματα του περιβάλλοντος, ώστε να ενισχυθεί η επιβολή των κανόνων που θεσπίζονται βάσει αυτού του άρθρου. Η Επιτροπή θα καταθέσει τώρα νέα πρόταση οδηγίας, η οποία θα δημιουργήσει εφεξής ποινικό περιβαλλοντικό δίκαιο, το οποίο, σε συνδυασμό με το διοικητικό περιβαλλοντικό δίκαιο που προβλέπει η οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη και με τη Σύμβαση του Aarhus, θα συμβάλλουν στην εφαρμογή και στην εμπέδωση της εφαρμογής του κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου επί του πεδίου.